

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 37.

V Ljubljani, 14. kimavca 1906.

XLVI. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{3}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 30 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Kršenje zakonov v Istri. — Naš denarni zavod. — Novi šolski zakon na Angleškem. — Na delo! — Pouk o zdravju. — Pisarna. — Risanje v ljudski šoli po sedanjih zahtevah. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Razgled po šolskem svetu. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Kršenje zakonov v Istri.

V 32. številki letošnjega letnika smo povedali, kako krši okrajni šolski svet v Kopru zakonita določila glede volitev učiteljskih zastopnikov in glede sklicevanja okrajnih učiteljskih skupščin. Povedali smo, da je okrajni šolski svet v Kopru sklical okrajno učiteljsko skupščino na 29. dan septembra t. l. v Milje in pristavili, da se iz dnevnega reda pozna, da je ta skupščina le izsiljena, a da bo bolj jasno javnosti, kako malo se drži okrajni šolski svet zakonitih določil, naj povemo še sledeče:

§ 4. ministrske naredbe z dne 8. maja 1872. določuje, da so dolžni udeležiti se okrajne učiteljske skupščine vsi ravnatelji, nadučitelji, učitelji, učiteljice, vsi oni podučitelji in podučiteljice javnih ljudskih ali meščanskih šol, ki so preskrbljeni z izpričevalom učiteljske sposobnosti, definitivni kateheti, ravnatelji, glavni učitelji in vadniški učitelji učiteljšč, nahajajočih se v okraju. Vsi ti imajo aktivno in pasivno volilno pravico. Dalje se morajo udeležiti okrajne učiteljske skupščine vsi podučitelji in podučiteljice, ki so preskrbljeni le z izpričevalom učiteljske zrelosti, a imajo le posvetovalni glas. Nedefinitivnim katehetom, pomočnim učiteljem in učiteljicam ljudskih šol in učiteljšč, učiteljicam ženskih ročnih del, učiteljem in učiteljicam privatnih šol je prosto, udeležiti se okrajne učiteljske skupščine s posvetovalnim glasom.

Mislimo in smo prepričanja, da je dolžan okrajni šolski svet vsem tem naznaniti dnevni red skupščine, a vendar vemo, da je v koprskem okraju službojočih nekaj definitivnih učiteljev, t. j. učiteljev, ki imajo aktivno in pasivno volilno pravico, a vendar niso do danes še dobili od okrajnega šolskega sveta dnevnega reda. Vpoštevajmo še § 6. iste ministrske naredbe, ki določuje, da se mora dnevni red naznaniti vsem članom okrajne skupščine vsaj 4 tedne pred shodom, pa vidimo zopet nezakonitost, ki se sme goditi v koprskem okraju.

Kdo je temu kriv? — Marsikdo bi rekel, da predsednik okrajnega šolskega sveta. Ne bomo trdili, da ne zadene tudi njega nekoliko krivde, ker preveč zaupa okrajnima šolskima nadzornikoma in se jima pusti voditi kakor hočeta, a glavna krivda zadene slovanskega okrajnega šolskega nadzornika, ki vodi referat

s slovanskim učiteljstvom. V tem mnenju nas podpira posebno to, ker niso dobili dnevnega reda ravno oni učitelji, ki se upajo pokazati nadzorniku, kje se krši zakon.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

== registrovana zadruga z omejenim jamstvom. ==

Promet do konca vel. srpana 1906 K 189.496.30.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Novi šolski zakon na Angleškem.

Dnevnik so prinesli dne 31. julija t. l. poročilo iz Londona, da je državna zbornica sprejela dne 30. julija novi šolski zakon v tretjem branju s 369 glasovi proti 177 glasovom.

Taki veseli dogodki se čimdalje bolj pojavljajo. Zakaj tudi nemški državni zbor je sprejel pred kratkim predlog katoliškega centra, glaseč se: „Es werde gesetzlich angeordnet, daß kein Kind zur Teilnahme an einem Religionsunterricht oder Gottesdienst angehalten werden kann, welches der religiösen Ueberzeugung der Erziehungsberechtigten nicht entspricht“. Nad vse zanimiv je bil pač govor, s katerim je utemeljeval glavni govornik centra, poslanec pl. Hertling, ta predlog Jedro njegovega govora je pač to-le: „— — — Wir stellen uns jetzt, was das Zusammenleben der Bürger im Staat betrifft, auf den Boden der religiösen Freiheit, und wir verlangen für einen jeden, daß er sein religiöses Bekenntnis in der Weise betätigen kann, wie es seiner Ueberzeugung entspricht. Wir verlangen das nicht für uns, sondern sprechen dies ganz allgemein aus“.

Obče znano je tudi, da imamo sličen zakon že tudi v Avstriji, in sicer je ta zakon temeljni zakon avstrijskega zakonodajstva, namreč člen 14. A ta člen je pravipravcati trn v peti našim ultramontancem, in ti izkušajo vsakega onega, ki se hoče poslužiti tega člena, ugonobiti moralčno ali pa tudi fizično. Gorje, trikrat gorje onemu, ki se ga hoče faktično poslužiti. Tolerantnosti avstrijski ultramontanci ne poznajo, temveč njim je pač vrhovno povelje: Vdaj se — ali te mi končamo! — Pekel in nebo kličejo takrat ti prijatelji „svobode“ na pomoč, ako se hoče kdo poslužiti te zajamčene svoje pravice. Opozarjamo tu le na krik, ki ga je povzročil sklep mestnega šolskega sveta ljubljanskega zaradi tedenskih šolarskih maš. — Kakor hitro se pa čuti ultramontanstvo v manjšini, zahteva zase najvišji višek tolerantnosti, kakor priča ravnokar objavljeni zagovor pl. Hertlinga. — —

Oglejmo si nekoliko novi šolski zakon na Angleškem. Šolski zakon iz l. 1902. je izkušal takozvani šolski dualizem nekako zediniti. Ta dualizem je obstojal v tem, da sta se na Angleškem nahajali dve vrsti ljudskih šol, namreč takozvane občinske in verske šole. In zakon iz l. 1902. določa, da dobe verske šole podporo od posameznih občin, oziroma države, a zato se morajo podvreči državnemu nadzorstvu. Ta zakon je naletel na velik odpor med prebivalstvom, zakaj razne sekte so se odločno uprle plačevati davke v namen, da se s tem denarjem podpira njim neljube verske šole. Odločno so se temu uprli v prvi vrsti takozvani „nonkonformisti“. Mnogi niso hoteli plačevati predpisanih davkov, pustili so se rajši rubiti in zapreti. — Ta upor je kaj dobro došel liberalni stranki pri državnozbornih volitvah. Le-ta stranka je prišla jako ojačena v parlament. — In celo sam naučni minister Birrell je sin nonkonformistovskega pastora.

Novi zakon je nekako popolnilo šolskega zakona iz l. 1902. Takratni zakon, ki je razveljavil šolski zakon iz l. 1870., je namreč vse ljudsko šolstvo podredil le deloma javni, t. j. državni, oziroma mestni in deželni kontroli, se je s sedanjim, t. j. ravnokar sprejetim šolskim zakonom, imenovanim Birrellovim Billom, izpopolnil. Sedanji zakon podreja vse verske šole pod državno kontrolo, t. j. izroča jih državi.

Vsa šolska poslopja, ki jih posedujejo posamezne verske občine, pripadejo v last državi pod sledečimi pogoji. (Država jih ali odkupi ali najame; katera občina se temu protivi, se jo prisili.) Pet dni v tednu poučuje v teh šolah država od 9. ure zjutraj do 4. ure popoldne svetne predmete, poleg tega se razlaga tudi sv. pismo s potrebnimi molitvami in pojo se razne cerkvene pesmi. A zadnji predmeti so neobligatni. Le šesti in sedmi dan v tednu, kakor tudi po sklepu vsakdanjega pouka smejo pričeti s svojim poukom dotične verske sekte, a ta pouk zopet ni obligaten. — Obligatorični pouk ima torej pravico izvrševati edino-le država, in državnim učiteljem se ni treba izkazati, kateri verski sekti pripadajo, lahko so brezverci v pravem pomenu besede. Ravnotako se tudi otrok ne more siliti h kakim verskim vajam.

Le nekaj izjem ima novi šolski zakon. Obligaten pouk v verstvu je le v onih krajih, kjer to zahtevajo štiri petine prebivalstva. Ravnotako določa novi zakon posebno učno upravo za grofijo Wales.

Zakon stopi takoj v veljavo, kakor hitro ga sprejme še gosposka zbornica ali zbornica peerov. Sicer mislijo nekateri politiki, da peerska zbornica zavrne ta zakon, a ker bi ta odklonitev bila posledica razpustitve te zbornice, se bodo gospodje pač dobro premislili, preden store tak korak.

Na delo!

(S Štajerskega.)

Pred dvema letoma smo si ustanovili novo, prepotrebno organizacijo: „Zvezo slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“. Ustvarili smo ji vzorna pravila, in tovariš Strmšek nam je očrtal v obširnem govoru: „Kaj hočemo?“ krasen smoter, ki ga naj doseže ta naša organizacija. Navdušeni smo se takrat razšli v nadi, da bo novo društvo res zaneslo stanovsko zavest tudi v najoddaljenejšo hribovsko šolo. — „Zvezo“ pa imamo samo na papirju. Ker so nekateri mislili, da bo „Zveza“ začela krepko napredovati, ko se razide stari „Lehrerbund“ in se ustanovi novi, ki mu je „Zveza“ bistven del, smo mirno čakali, a zaman. O Veliki noči je izvolil „Lehrer-Verband“ svoje odbornike za novi „Lehrerbund“ in zahteval, naj tudi „Zveza“ to stori, a ta se ni ganila. Pred meseci je bilo čitati v „Pädagogische Zeitschrift“ tožbo, da „Zveza“ še vedno ni naznanila svojih odbornikov.

Sedaj zahteva „Lehrerbund“ članarino od svojih članov, a „Zveza“ je ne more plačati, ker ničesar ne dobi, in njeno vodstvo je pozvalo po časopisih posamezna društva naj pošljejo zahtevano članarino direktno „Lehrerbundu“. A to ne gre. Posamezna okrajna društva niso kot taka člani „Lehrerbunda“, torej nimajo z njim nobene direktne zveze, ona so le član „Zveze“, ta pa del „Lehrerbunda“, torej mora „Zveza“ tu posredovati. Ona mora članarino pobrati in jo oddati „Lehrerbundu“. Naravno je torej, če se društva temu pozivu ne odzovejo in ne plačajo zahtevane članarine.

Kaj pa bo posledica temu? V prvi vrsti bo zrastle greben tistim nemškimi tovarišem, ki so nas že od nekdaj čez ramo gledali in nas cenili kot „minderwertig“ ter se branili tesnejše zveze z nami. Njihovi pristaši se bodo množili in se nas sramovali. Nastane lahko celo nova kriza v „Lehrerbundu“. Ali naj mirno prenašamo zaničevanje nemških tovarišev? Skličite potrebne shode in zborovanja! Ugled vsega slovenskega učiteljstva ne sme trpeti!

Koliko škode je pa med nami samimi, da tako krasna organizacija ne deluje? Voda, ki stoji, zasmrdi, in učitelj, ki nima prilike obiskati naših zborovanj, je za našo organizacijo izgubljen.

Kličemo torej ob dvanajsti uri: Voditelji naši, zdramite se, ukrenite takoj, kar treba, da nemudoma poravnamo, kar se je zakesnilo! Mnogi.

Pouk o zdravju.

Nikomur se bolj nego učiteljstvu ne ponuja prilika, da pouči ljudstvo o zdravju. Posebno je treba govoriti med ljudstvom o dednosti tuberkuloze, te grozne morilke človeštva. Zato hočemo tudi mi danes nekoliko povedati o tem velevažnem vprašanju, ki ga priporočamo učiteljstvu v uvaževanje.

Na kongresu proti tuberkulozi v Parizu so govorili, da tuberkuloza sama obsebi ni dedna, pač pa, da se je otrok šele po rojstvu tekom časa nalezal od staršev. Treba je otroka jetičnih staršev le pravočasno oddati v oskrbo zdravim kmetom, in zlo je odstranjeno.

Otrok podeduje od bolnih staršev kvečjemu razpoloženost do bolezni, t. j. njegov organizem je manj sposoben braniti se tuberkulozi. Otrok pride zdrav na svet. Lep dokaz temu je letno poročilo deške sirotišnice v St. Martinu na Francoskem. Omenjena sirotišnica oskrbuje posestvo 54 hektarov in sprejema

dečke-sirote od 6. do 10. leta, kjer ostanejo do 18. leta. Tekom 33 let so sprejeli v zavod 127 dečkov, vse od staršev iz nižjih slojev. Od 91 družin, izmed katerih so vsprejeli teh 127 dečkov, je bilo 79, torej 86,8 %, okuženih po tuberkulozi. 22 očetov in mater je umrlo pred sprejemom dečka v zavod, 31 krat oče, 26 krat mati po sprejemu. V zavodu so se strogo držali pravila, da so imeli gojenci dovolj prostornih stanovanj in čistega zraku ter da so dobivali zadostno tečne in zdrave hrane. Privsemtem niso presegali troški dnevno za vsakega gojenca 1,25 frankov. Druga, ničmanj važna odredba tega zavoda je bila, da se je vse otroke tuberkuloznih staršev posvetilo kmetiškemu stanu. Ko se je gojence s 13im letom odpustilo iz zavodove šole, so se morali izučiti po svojih zmožnostih za vrtnarje, vinogradnike, poljedelce i. t. d. Racionalnost takega postopanja dokazuje to, da je zavodov lazarit že več let zaporedoma prazen. Tekom 33 let je umrlo v zavodu komaj 5 otrok, med temi 3 na tuberkulozi, pri katerih je bilo pa dokazano, da so bili okuženi že pred sprejemom. Gojence so opazovali tudi pozneje, po izstopu iz zavoda. Dva sta umrla jetična. Ako teh 5 odštejemo od skupnega števila, vidimo, da pri 95 % otrok bolnih staršev ni imela tuberkuloza nikakega škodljivega vpliva, dočim je od 20 otrok omenjenih staršev izven zavoda umrlo 10 na tuberkulozi. Jasno je torej, kolikega pomena bi bili podobni zavodi, v katerih bi se rešilo toliko posameznih ljudi, ki bi bili drugače prepuščeni gotovi zgodnji smrti. Na drugo stran bi se pa tudi pešajočemu kmetijstvu pridobilo novih moči, ki bi že iz lastne koristi, sebi v prid, posvetili svoje zmožnosti kmetijstvu.

Na zgoraj imenovanem kongresu so tudi razpravljali, bi li bilo mogoče tuberkuloznim ljudem zabraniti zakon. Nemožnost uresničenja te zahteve uvideva vsak. Previdnost v tem oziru je treba prepustiti posameznikom, kar pa zopet obtežuje dejstvo, da so ravno tuberkulozni ljudje najbolj nagnjeni k spolni ljubezni. Pač težavno je, ako ljudi ne svariijo tisoči in tisoči slučajeve, v katerih je ravno zakon povod nalezenja tuberkuloze. Domači zdravniki in drugi za to postavljeni faktorji, n. pr. učiteljstvo, morajo skrbeti, da se otroci bolnih staršev oddajo v oskrbo zdravim ljudem, ker so ravno otroci najbolj občutljivi in najbolj v nevarnosti, da se nalezejo tuberkuloze. Le na ta način se je mogoče uspešno braniti te morilke in se je sčasoma tudi ubraniti.

Pisarna.

XXXVIII.

Vprašanje: Službujem v okraju od 1. kimavea 1899. 1. prosinca 1901 je bila sprejeta v ta okraj po službenih letih sicer starejša učiteljica A. Tovarišica A je bila pred menoj pomaknjena v II. plačilno vrsto.

1. Kako pride koleginja A pred menoj v II. plačilno vrsto? Dalje:

Tovarišica A je pozneje zamenjala službo s tovarišico B iz druge dežele. Sedaj je tudi tovarišica B ušeta pred menoj v II. plačno vrsto.

2. Katera ima prvenstvo; ali jaz starejša v okraju ali tovarišica B, starejša po službenih letih izven okraja? C.

Odgovor: Ker vlada reciprociteta (vzajemnost) med vsemi deželami, ker ste tovarišici A in B v deželah, kjer sta prej službovali, plačali vse, kar se je od njiju terjalo (t. j. imenovansko takso, donesek v pokojninski zaklad) in ker sta gotovo nepretrgano službovali; zato ni vzroka, da bi se jima ne štela vsa leta, ki sta jih službovali v obeh deželah in katera pridejo v poštev,

ko se ima premakniti učiteljska oseba iz nižjega plačilnega razreda v višjo plačilno vrsto. Ker ste pa zaradi teh okoliščin Vi prikrajšani, Vam svetujemo, da vložite prošnjo za pomaknjenje v višji plačilni razred, v kateri razložite vse te okoliščine in v kateri navedite še druge razloge, ki bi za Vas govorili.

Risanje v ljudski šoli po sedanjih zahtevah.

Spisal Fr. Suher.

(Konec.)

Opombe k učnemu načrtu.

Ta učni načrt je zasnovan na podlagi zasebnih nazorov in torej nima trohice oficijalnega znaka. Do oficijalnih učnih načrtov še ne pride kmalu. Treba je še več izkušenj. C. kr. naučno ministrstvo sedaj niti risarskih učnih knjig ne aprokira; če so za kaj, jih samo priporoča.

Učni načrt je namenjen za vsa šol. leta osemrazrednic. Razmere morajo biti ugodne, vsaj nenormalne. Snov je navedena v najširjem okviru. Dokler gre za poizkuse sploh, ne more biti drugače; izločevali se bodo morda deli snovi šele, kadar se je že z njimi poizkušalo. Da je pa učni načrt v tej obliki izvedljiv, temu je dokaz 1. lastna izkušnja, 2. izkušnja znanih učnih oseb, 3. uspehi v risanju na raznih šolah, 4. podatki v raznih metodiških knjigah za risanje. Pogoji pa, ki so v ta namen potrebni, se lahko posnamejo iz celega spisa in zgoraj navedenih stavkov.

Tudi v drugih strokah se podajajo učni načrti z maksimalno snovjo za normalne razmere. Nenormalnim razmeram se morajo prilagoditi — izvajati se morajo individualno. Opravičeno je to tembolj v risanju, ki mora po svojih novodobnih zahtevah individualnost v najširjem pomenu besede bolj upoštevati kakor vsak drugi predmet ljudske šole.

Iz vsega bi bilo torej posneti, da ne sodi načrt v javnost, v kljub temu naj bo objavljen ker je to mnogo učiteljev zahtevalo.

Naše stališče je, da si mora vsak učitelj, poznajoč metodo in tehniko risanja, sam zasnovati svoj podroben učni načrt.

Končno naj bode navedeno še nekoliko risarskih del, ki so izšla v najnovejšem času. Bodi pa kar povedano: Kdor risati ne zna, po knjigah se ne bo naučil; in kdor nima samostojnega pogleda, se tudi metode ne bo iz knjig naučil. Mislečemu učitelju ne bo ne eno delo ugajalo popolnoma; a zopet je gotovo, da se bo iz vsakega dela vsaj nekoliko naučil, marsikatero pa mu bo mnogo pomagalo.

Najboljše do sedaj izdano risarsko metodiško delo je brez dvombe Prang, najnovejša izdaja. Obširna ocena se nahaja v letopisu Šolske Matice. Cena je 11 Mk., a člani avstrijskega društva ris. učiteljev dobe knjigo za 8 Mk. Čita se jako prijetno, da marsikateri migljaj; a baš ta knjiga nam je priča, da še lepe besede ne zadostujejo v dosego dobrega uspeha pri risanju.

Lukas Ullmann „Elementares Zeichnen nach modernen Grundsätzen“ v 3 delih. Müller—Fröbelhaus—Draždane, I. del 3 K, II. del 4 K (?), III. del 4,50 K. Drugi in tretji del se odlikujeta po lepih risbah. Delo priporoča c. kr. ministrstvo.

Grube—Stadler sta izdala v Lincu v zalogi gorenje-avstrijskega učit. društva risarsko (ali prav slikarsko) delo na podlagi prostih vaj s čopičem. To je najradikalnejše moderno delo, kar jih je do zdaj izšlo. Ne govori o drugi tehniki nego o slikanju, kar je pač nekoliko pretirano. Zgledne slike so lepe. Cena 18 K. Kdor se za proste vaje s čopičem zanima, temu bo gotovo to delo najbolj ugajalo.

Pred kratkim je izšlo delo: Kerres, Der moderne Zeichenunterricht in der Praxis der Volksschule. 4-80 K.

Zanimivo je, ker kaže na risbah slabih, srednje dobrih in prav dobrih učencev uspehe metode. Pisatelj deluje proti premnogemu govorjenju pri risanju, razlaga malo in hoče, da se več riše, čemer se more le pritrditi. Ne ugaja nam, da so risbe male in da očrtava z ogljem prej, ko slika.

O. u. A. Schneider, Der Zeichenunterricht in seiner Neugestaltung, Schwann, Düsseldorf, 3-20 Mk., je prav dobro delo, ki ima jako porabne učne poizkuse.

K. Huberich, Elementarer Lehrgang für den modernen Zeichen-Unterricht, Effenberger, Stuttgart, 2-50 Mk., bi bilo eno najboljših del; a po Huberichu je prvo leto, ko začno učenci risati, šele 3. šol. leto, kar seveda ni prav. Delo je že par let v javnosti.

P. Wagner, Praxis der neuen Zeichenmethode für die Volksschule, Blankenstein, Waldenburg, Schlesien. I. del 1. šol. leto, 1-20 Mk., II. del 3. 4. in 5. šol. leto, 2 Mk.(?), je moderno delo, osnovano na realni podlagi in daje dobre migljaje.

Verein Württenb. Zeichenlehrer, Beitrag zur Zeichen-Unterrichtsreform (3 Ausgaben). Izšla je šele 1. izdaja, cena 1 Mk. Jako poučno delo, prav vredno, da ga v pošteb jemljemo.

Schminke & Comp., Der Zeichenunterricht nach dem neuesten Lehrplane für die Volksschulen. Den Herren u. Damen des Lehramtes gewidmet von Schminke & Comp., Düsseldorf. Spisal in risbe je sestavil Jost, ris. profesor v Düsseldorfu. Kdor kupuje Schminkeve barve, se lahko oglasi in dobi knjižico brezplačno. Zato bodi navedena, pa tudi, ker se s pridom čita in prinaša snov za vsa šol. leta.

Skoraj bi smeli reči, da se vrednost teh knjig strinja s ceno. Kdor hoče katero delo res kupiti, naj si naroči vsaj dve različni knjigi na ogled, vzame pa potem tisto, ki mu bolj ugaja. Pri Bambergu bo gotovo še katero teh del na ogled. Naroči pa se nanje v vsaki knjigarni.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za kamniški okraj zboruje dne 20. septembra v Domžalah. Začetek o 1/2 11. dopoldne. Poročata tovariša Čenčič in Letnar o novem šolskem in učnem redu. Za kosilo se naj vsak udeleženec zgleda pri tovarišu nadučitelju Engelmanu vsaj do 19. t. m.

Z ozirom na dnevni red in na štiridesetletnico tovariša Engelmana, je dolžnost vsakega tovariša in vsake tovarišice, da se udeleži društvenega zborovanja. „Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti!“

Šod učitelj Ljubljanske okolice 11. t. m. pri D. M. v Polju je bil, če se vpoštevata skrajno neugodno vreme, jako dobro obiskan; še celo iz Rakitne in Horjula sta prišla tovariša Čepin in Pokoren. Poročal je tovariš nadučitelj Žirovnik iz Št. Vida o „Naši organizaciji“ in o „Naši politiki“. Poročili so navzoči s pohvalo sprejeli. Pri priliki jih priobčimo v „Učit. Tovarišu“. Šod je bil jako živahen in res kolegijalen. Skupni obed je bil pri g. županu nasproti šoli. Tu se je izrekla marsiktera primerna beseda o učiteljskem življenju in delu. Popoldne so si nekateri udeleženci shoda ogledali papirnico v Vevčah, kjer so jih gg. uradniki prav prijazno sprejeli in jim razkazovali ob posameznih strojih izdelovanje papirja.

Književnost in umetnost.

Zvonček prijavlja v 9. številki to-le izbrano vsebino: 1. Solnce na potovanju. E. Gangl. Pesem. — 2. Na planjavi. Borisov. Pesem. — 3. Babičina poslednja ljubezen. Ivan Stukelj. Povest. — 4. Uresničene sanje. E. Gangl. Povest s podobo. — 5. To je sadje! Podoba. — 6. Prvi korak. E. Gangl. Pesem s podobo. — 7. Turki na Podreči. Andrej Rapè. Povest. — 8. Tat. Podoba. — 9. Izgubljeni sin. Juraj Pangrac. Povest. — 10. Pouk in zabava. — Zastavica v podobah. Fr. Rojec. — Tat. — Pogoj za dobro spanje. — Najbolj zdrava dežela. — Koliko časa traja prebava. — Iz izkušnje. — Največja kuhinja na svetu. — Koliko je vreden človek. — O zgodovini mlinov. — Plohe. — Cena raznim kovinam. — Rešitev.

Eine neue Hybride Centaurea Haynaldii Borb. X. plumosa Lam.-Centaurea Vossii Justin. Von Oberlehrer R. Justin (Vreme). — Razprava je nov dokaz temeljitiga strokovnega znanja odličnega botanika tovariša Justina. Imenovanje te nove rastline je posvečeno spominu prvega Justinovega botaniškega učitelja, prof. Viljema Vossa, ki ima za kranjsko floro mnogo zaslug.

Obrtno računstvo. Sestavil H. Podkrajšek, c. kr. strokovni učitelj. Cena vezani knjigi 1 K 20 h. Kot učna knjiga za delovodijske šole, za obrtne strokovne šole, za obrtne nadaljevalne šole in za stavbne in umetne obrtnike pripuščena z odlokom visokega c. kr. ministrstva za bogočastje in uk z dne 25. aprila l. 1906, št. 12.548. Na Dunaju. Založili Karel Graeser in drugovi. 1906. O tej knjigi priobčimo oceno pozneje. — Dotiskana je tudi istega pisatelja knjiga „Računske naloge za obrtne šole“. Ravno kar se tiska tudi Podkrajškovo „Obrtno zakonodajstvo“, v zalogi šolskih knjig pa izide njegovo „Obrtno knjigovodstvo“, ki ga tudi že stavijo.

Fizika u osnovnoj školi. Metodički priredio Adam Pejić, školski upravitelj u Sarajevu. (Vlastita naklada). Cijena 1 K 60 h. Sarajevo. Islamska dionička štamparija. 1906. Str. 162.

Naznanilo. V „Učiteljski tiskarni“ se zdaj tiska knjižica „Domovinska dežela Štajerska“. Knjižica je namenjena učencem spodnještajerskih ljudskih šol v ponavljanje učne snovi iz domovinoslovja. Po svoji večletni praksi sem zbral zemljepisno snov o Štajerski in jo v I. delu knjižice razvrstil na 18 krajevnih slik. V II. delu je nekoliko statističnih podatkov o prebivalcih, pridelkih, občilih, šolstvu, deželni upravi i. dr. III. del obsega 10 pravljic (posnetih največ po „Popotniku“), ki naj spremljajo in oživljajo zemljepisje, ter 5 zgodovinskih pripovedk o celjskih grofih, turških navalih, kmetijskih uporih, Krucih na Štajerskem in nadvojvodi Ivanu. Upam, da s tem skromnim delcem ustrezem c. tovarišem in tovarišicam, ki imajo poučevati domovinoslovje, še bolj pa učencem, katerim bo s porabo knjižice ponavljanje obravnavane zemljepisno-zgodovinske snovi gotovo jako olajšano. Ker bo knjižici tudi cena prav nizka (trdo vezana po možnosti ne bo stala nad 40 vin.), priporočam to delce cenj. tovarišem in tovarišicam v nakup in razširjanje med učečo se mladino. V Sevnici, 11. septembra 1906.

Josip Mešiček, nadučitelj.

Vestnik.

✦ **Ivan Lepušić**, hrvaški učitelj in pisatelj, je umrl dne 24. avgusta t. l. v Apatovcu. S pokojnikom je legel v grob krasen mož, ki je poklonil hrvaškemu narodu več lepih del, pa bi jih še več, da je pokojnik živel v ugodnejših razmerah. V mlajših letih je mnogo pisal v hrvaške leposlovne liste, in njegove spise, zlasti povesti iz bosanskega življenja, so jako radi čitali. Pokojnik je bil rojen l. 1855. ter je, dovršivši pripravnico, služboval v Virju, Apatovcu in Glogovnici. Potem je odšel v Bosno, kjer je učiteljeval v Brčki, Travniku in Sarajevu. V Bosni je prebil 10 let in se je potem vrnil v Apatovec, kjer ga je zalotila smrt. Slava vrlému učitelju, ki ga so dičile vrline plemenite in poštene duše!

Naročnikom šolskih tiskovin v „Učiteljski tiskarni“. Kolikor je prišlo doslej od šolskih vodstev, oziroma od krajskih

šolskih svetov na našo tiskarno naročil za šolske tiskovine, so vsa že rešena. Upamo, da so naročniki zadovoljni tako z izvršitvijo kakor s papirjem. Vendar pa je mogoče, da je tuintam kak nedostatek. Dela je bilo ogromno, ker ni tiskarna še pred enim mesecem vedela, ali ostanejo stare šolske tiskovine, ali bodo že s tem šolskim letom uvedene nove. Ves tiskarniški aparat je delal dan in noč, da je bilo mogoče ustreči vsem naročilom. Ako ni torej kdo s čim popolnoma zadovoljen, naj oprost, ker je bilo v danih razmerah absolutno nemogoče storiti več, nego je tiskarna storila. Ako ni komu kaj všeč, naj to sporoči tiskarni, ki bo hvaležna za opozoritev in se bo nanjo ozirala, da bo mogla vbodoče ustrezati željam in naročilom v popolno zadovoljnost. To bo odslej lažje tudi zagradelj, ker bo mogoče zalogo polagoma izpolnjevati in množiti, da bo lahko ustrezati naročnikom v vsakem oziru in v vsakem primeru. V tem navalu naročil se je naša tiskarna izkazala, da vzmore vsako, še tako ogromno delo. To nas navdaja z največjim nadom, in prepričani smo, da je naši tiskarni zagotovljena najlepša bodočnost. Letos je bilo mogoče založiti tiskovine samo za Kranjsko. Dasi jih niso naročile vse šole, jih je naročila v naši tiskarni vsaj lepa večina. Upamo, da se pričajo tudi nezaupneži, da ni več mogoče „Učiteljske tiskarne“ pognati v zrak! Tekom tega šolskega leta se bomo založili tudi s šolskimi tiskovinami za Štajersko in Primorsko, ker nas tovariši od tamkaj k temu nagovarjajo. Zavedno učiteljstvo prosimo, naj nas podpira in naj se ravna po geslu „Svoji k svojim!“

Pristopajte k „Učiteljskemu tiskovnemu društvu“! Plačevanje deležev je tako ugodno, da ga lahko vsakdo zmaga. Posebno učiteljska društva bi se morala mnogoštevilnejše oglašati k pristopu. Največ pogrešamo pristopnih izjav s Štajerskega in Primorskega. Od nas samih je odvisno, da se „Učiteljska tiskarna“, ki je last „Učiteljskega tiskovnega društva“, v najkrajšem času razvije do znamenitega zavoda! Opozarjamo na tozadevni inserat.

Osebnost na Kranjskem. Absolvirana učiteljska kandidatinja Pavla Šušteršičeva v Ljubljani pride kot suplenta v Toplice-Zagorje, absolvirana otroška vrtnarica Marija Poglajenova v Beli cerkvi pa kot suplenta k Sv. Križu pri Moravčah. Nadučitelj Ludovik Fetting-Frankheim v Mokronogu je dobil zaradi bolezni dopust do novega leta. Nadomeščal ga bo učitelj Jožef Tratar. Za suplenta na isti šoli je imenovana Ana Rakovčeva iz Ljubljane. Začasni vadniški učitelj na ljubljanskem učiteljskem, Josip Kostanjevec, je imenovan stalnim na svojem mestu. Dosedanji suplent na tem zavodu, učitelj V. Jaklič pa je postal začasni vadniški učitelj. Definitivna učiteljica Marija Novakova v Polhovem gradu je prevzela začasno vodstvo ondotne šole, kjer je nastavljen kot provizorični učitelj absolvirani učiteljski kandidat Ernst Radovič. Učiteljica Albina Kocjančičeva v Bušči vasi pri Kostanjevici je dobila zaradi bolezni dvamesečni dopust. Za njeno suplentinjo je imenovana učiteljica ročnih del Angela Mandelj iz Smartnega pri Litiji. Ker je učiteljica Evgenija Tekavčičeva na svoje mesto v Mokronogu resignirala, je imenovana na njeno mesto začasno učiteljica Frančiška Čerov. Provizorična učiteljica Adela Golobova v Planini je imenovana za provizorično učiteljico v Begunjah pri Cerknici.

Novi šolski in učni red z dne 29. septembra 1905, štev. 13.200, drž. zak. štev. 159, stopi v veljavo dne 15. septembra t. l. na tistih šolah, ki začno ta dan pouk. Na drugih šolah pa dobi veljavo dne 1. novembra 1906.

V pokoj je šla učiteljica na c. kr. vadnici v Gorici Em. Holzinger pl. Weidich.

Slovesno odkritje spomenika Jurija Vege se vrši v nedeljo, dne 16. t. m., v Moravčah.

Krška meščanska šola pričinja dne 17. septembra devetindvajseto šolsko leto. V dolgi dobi svojega obstanka si je pridobil ta zavod navzlic nemškemu učnemu jeziku splošnih simpatij, saj delujejo na njem zavedni slovenski učitelji, in učenci se korenito privadijo nemščini, ne da bi ob tem izgubili svojo narodnost. Šola ima četrti, nadaljevalni razred in nadomešča torej spodnjo realko. V jezikovnem pogledu je izborna preskrbljena; poleg nemščine in slovenščine se poučuje v tretjem in četrtem razredu tudi francoščina. Pri računstvu se seznanijo

učenci z enostavnim in dvojnim knjigovodstvom ter z meničnim pravom. Prestop v umetnoobrtne šole podpira moderno risanje in modeliranje, poleg tega pa še pouk v fotografiji. Velike važnosti je tudi stenografija, kateri se učenci lahko temeljito privadijo. Šola ima velike zbirke učil in lahko vsestransko ustreza modernim pedagoškim zahtevam. Učenci, ki so dovršili meščansko šolo, lahko prestopajo na učiteljska, na višje razrede realke, na štirirazredne državne obrtne šole, na tehnološki muzej, na grafiški zavod na Dunaju (fotografija itd.), na umetnoobrtno šolo avstr. muzeja umetnosti in industrije, na umetnoobrtno šolo v Pragi, na trirazredne in štirirazredne trgoveške akademije in na razne trirazredne kmetijske šole (Mödling, Klosterneuburg, Neutitschein, Oberhermsdorf). Absolventi četrtega razreda imajo pristop v kadetne šole, kadar te ne zahtevajo popolne srednje šole, dalje lahko prakticirajo na poštah, brzojavah, telefonskih in železniških uradih. — Pogoji za sprejem so: V prvi razred se sprejemajo tisti učenci, ki dokažejo s šolskim naznanilom, da so z zadostnim uspehom hodili v peti letnik katerekoli javne ljudske šole ali zasebne šole s pravico javnosti. Učenci, ki se ne morejo izkazati s takim šolskim naznanilom, ki so pa dopolnili 11. leto starosti ali ga dopolnejo najkasneje v šestih mesecih po koncu prejšnjega šolskega leta, morajo za sprejem v prvi razred na tej šoli opraviti sprejemno preizkušnjo. Za sprejem v kak višji razred je potrebna primerna starost in dokaz zadostne predizobrazbe. To je dokazati z izpričevalom kake javne meščanske šole ali zasebne meščanske šole s pravico javnosti ali s sprejemno preizkušnjo, opravljeno na tej šoli. V enoletni učni tečaj se sprejemajo učenci, ki so odrasli šolski obveznosti, ki se izkažejo z odpustnico meščanske šole in dokažejo v jezikovnem pouku toliko predizobrazbo, kolikor se zahteva za slovenski, nemški in francoski jezik na meščanski šoli v Krškem.

Tiskovino za izkaz šolodolnih gluhonemih otrok založi „Učiteljska tiskarna“ in jo razpošlje svojim naročnikom s šolskimi naznanili.

Duhovnik nam piše: „Navzoč sem bil na III. katoliškem shodu v „Alojzijevisču“ in poslušal Šušteršičev „slavnostni“ govor. Ljudje, ki so naročili Šušteršičev slavnostni govor, morajo imeti popolnoma pokvarjen okus. Šušteršič ne govori namreč nikoli „slavnostno“, vsi njegovi govori so sirovi, in če bi po njih merili inteligenco poslušalcev, bi bila ta mera zanje jako slaba. To mora biti znano tudi aranžerjem katoliškega shoda. Zato so si lahko mislili, da bo Šušteršičev govor za tako prirediteljev kompromitirajoč in nečasten. In sedaj grede in še tiskajo ta „slavnostni“ govor v „Slovenec“ in „Domoljub“, da si še oni pokvarijo okus, ki niso bili na shodu! To je slaba, kriva vzgoja našega ljudstva, in kar nas je treznih duhovnikov, se ne strinjamo z njo, ampak jo odločno obsodimo! Če mogoče, je nas nepolitikujoče duhovnike še bolj neprijetno zadel tisti pridigujoči ton Šušteršičevega govora. Ne vem, kako vest mora imeti človek, ki tako po nepotrebnem spravlja v svoj polemiški govor Boga in devico Marijo. In kako je moglo biti pri sreči škofom, ki so morali poslušati tak govor, ki je bil vse prej nego odkritosrčen. Naši cerkveni knezi bi pač ne smeli dovoliti, da se Najsvetejše naše vere s tako drznostjo vlačijo v valove političnih strasti! Mirnim duhovnikom je težko ob teh žalostnih dejstvih! Vse se sme, da se le ustrezne politični in osebni strasti — lajkovi! Odkritosrčno izjavljam, da se dviga med nami odločen odpor proti takemu početju. Ko bi ne bilo med nami takega terorizma, bi ta odpor kmalu z vso silo bruhnil na dan. Mi duhovniki se znamo že braniti sami, nam ni treba takih mož, kakršen je Šušteršič in njegovi prijatelji okrog „Slovenca“, ki veri in nam več škodujejo nego koristijo. Treba bo vsekako kaj storiti, da zamorimo gade na svojih prsih! Sicer je tudi „Slovenec“ in „Domoljub“ čul dovolj lekeje, a najbrž brez uspeha, ker jih vodijo ljudje, ki jim je samo do osebnih koristi. Kaj bi bil dr. Šušteršič, da ni voditelj takozvane klerikalne stranke? Kak ubog advokat, a danes vodi ljubljansko škofijo, in njegovi nesrečni politiki moramo služiti kakor hlapci, sicer nas začno preganjati. A to mora biti drugače! Kakor je le ena Resnica, tako mora zmagati pravica in poraziti iskoriščevalce, licemerje in — teroriste. Kadar se to zgodi, se začne boljša doba našemu narodu!“ — Tako govori duhovnik. Tem besedam nimamo dostaviti ničesar. Rado vedni smo samo, ako jih ponatisneta „Slovenec“ in „Domoljub“.

To bi bilo koristno, da bi čuli v klerikalnem taboru tudi drugi zvon!

Državni zbor je sklican na 20. t. m. Radovedni smo, kdaj vstane v državnem zboru poslanec, ki se bo lotil ureditve gmotnih in pravnih razmer avstrijskega učiteljstva.

Odlikovana učitelja čebelarja. Na čebelarški razstavi v Ljubnem sta bila odlikovana še dva učitelja-čebelarja, in sicer: g. Jurančič, čebelar in potovalni učitelj pri Sv. Antonu v Slov. Gorici in g. Kurbus, nadučitelj na Slivnici. G. Jurančič je dobil za paviljon državno ogrsko kolajno, za stiskalnico voska 20 K, za umetno satovje srebrno kolajno. — G. Kurbus je dobil za med in vosek veliko srebrno kolajno, za liker iz medu 10 K. Čestitamo!

Proti novi nunski šoli v Pulju. V Pulju otvorijo nune dominikanke 15. t. m. nemško šolo. Društvo laških visokošolcev je izdalo oklic na meščanstvo, naj nikar ne pošilja svojih hčera v nemško šolo k tem nunam.

Shod slovanskih novinarjev je bil 8. t. m. v Ogrskem Gradišču na Moravskem. Prokop Grégr od „Národnih Listov“ je predlagal, naj se osnuje slovanska tiskovna pisarna. Sklenilo se je naložiti predsedništvu, da stori potrebne korake, da se to izvede. Dr. Vergun je predlagal, naj se naučno ministrstvo zaprosi, da ustanovi na prihodnji slovanski univerzi, ki bo kje osnovana, ali pa če mogoče v Pragi posebno stolicu za novinarstvo. Dr. Baxa je poročal o novem tiskovnem zakonu in predlagal resolucijo, naj državni zbor še v jesenskem zasedanju reši ta zakonski načrt.

Naučni minister dr. Marchet je brzojavno pozdravil zadnji občni zbor „Südmarke“, kjer obžaluje, da se ga ni mogel osebno udeležiti in kjer mu želi najboljšega uspeha. To društvo je imelo v preteklem poslovnem letu 28.000 članov in 43.310 K 29 h dohodkov (za 20.927 K 30 h več nego leto prej).

Jugoslovanski dijaški kongres se vrši prihodnjo pomlad v Zagrebu.

Prostovoljni risarski tečaj. Na c. kr. učiteljski v Ljubljani se je vršil po ministrski naredbi prostovoljni tečaj za risanje za učitelje meščanskih in ljudskih šol po novi svobodnejši metodi. Vodil in jako dobro predaval je gosp. c. kr. profesor na učiteljski Fr. Suher. Tečaj je bil vrlo poučen in zanimiv. Vsa čast in hvala gosp. profesorju. Obiskovali so tečaj ti-le gosp. učitelji in gospdč. učiteljice: nadučitelji Ant. Likozar, Ant. Levstik, Franc Jordan, mestni učitelj Ivan Levec, učitelji Iv. Petrič, Fr. Čuk, Ant. Drašček, Maks Bajc, Albin Stritar, Rud. Poljanec in Vinko Zaletel, mestna učiteljica Mar. Mehle ter učiteljice gospa Mar. Levstik, gđ. Jerica Zemljan, Ana Petrovčič, Ang. Trošt, Mara Bitenc, Mar. Straus in šolski sestre Marija Alfonza Franko in Marija Benedikta Zega. — Tečaj je nadzoroval gosp. šolski svetnik Lukas, c. kr. strokovni nadzornik za risanje. Izrazil se je jako laskavo o načinu in uspehu tečaja. Rekel je, da ga jako veseli, da bo mogel tako ugodno poročati na ministrstvo ter je obenem izrazil željo, da bi vsi še drugo leto obiskovali nadaljevalni tečaj, ki se bo skoraj gotovo vršil na njegovo priporočilo. Ako bo drugo leto tudi začetni tečaj, vsakomur, kdor ima priliko, jako svetujemo, da se ga udeleži. Izobrazba in delo bode naš smoter, akoravno nas nekateri imenujejo lenuhe.

Hrvaška in Slavonija sta ob zadnjem ljudskem štetju imeli 2.416.304 duše. Po izvestju hrvaškega statističnega urada za mesec maj 1906. je pa bilo 2.537.349 duš, to je za 121.045 več nego leta 1900. Zagreb je imel koncem maja t. l. 69.045 prebivalcev.

Knjižnico za slepce, ki šteje že nad 8.000 zvezkov, imajo v Londonu. Vsebinska teh knjig je raznovrstna ter dobi vsak svojemu okusu primerno berilo: pripovedke, pesmi, zgodovinske, prirodoslovne in druge znanstvene spise in muzikalije. Na razpolaganje so tudi razni časopisi za slepce.

Razgled po šolskem svetu.

— **Največjo šolsko kuhinjo** bodo ustanovili v Kungsholnu na Švedskem iz legata pokojnega konzula Smitta, ki je

zapustil v ta namen 200.000 K. Sezidali bodo 2 kuhinji, vsako s 6 ognjišči, dve veliki obednici za otroke, a poleg tega še ljudsko kuhinjo z obednico za 140 oseb.

— **Učiteljska stanovanja na Bavarskem** morajo biti urejena po zakonitem predpisu z dne 25. marca 1906. Stanovanje šolskega voditelja v kraju, kjer je manj nego 2500 prebivalcev, mora imeti štiri sobe, ki se dajo kuriti, celotna površina pa mora znašati 75 do 85 m². V kuhinji, ki imaj 12 do 16 m², bode kamin za odvajanje pare. Soba za sluškinjo mora imeti 8 do 10 m², predsoba pa 5 do 7 m². Končno mora imeti stanovanje jedilno shrambo, klet, stranišče, drvarnico in pralnico v površini 20 do 25 m².

— „**Savez hrvatskih učiteljskih društev**“ ima dne 22. t. m. v Zagrebu svojo XXI. glavno skupščino. Prejšnji dan je izredna skupščina, na katere dnevnem redu je tudi vprašanje o ureditvi učiteljskih plač.

— **Na Nemškem dobé novo ministrstvo,** in sicer razdele na učeno ministrstvo v naučno ministrstvo in v ministrstvo za znanost in umetnost. Zadnji resort dobi baje prof. Harnack.

— **Madjarski jezik v praških občinskih šolah.** Kakor poročajo iz Prage, sprejmo s prihodnjim šolskim letom v naučni načrt praških občinskih šol madjarski jezik.

— **Nov poklic za ženstvo.** „Gostilničarska zadruga na Dunaju“ otvori s privoljenjem c. kr. ministrstva za uk in bogočastje na svoji strokovni šoli poseben kurz za izobrazbo učiteljic za kuharske in gospodinjske šole. Ta kurz traja od dne 17. septembra 1906 do 15. januarja 1907 in se konča z izpiti pred posebno, od ministrstva imenovano komisijo, ki ima pravico izdajati državna izpričevala. Absolventinje, ki napravijo izpit z odličnim ali pohvalnim uspehom, bodo smele v svojem materskem jeziku imeti in voditi kurze za učiteljice na kuharskih in gospodinjskih šolah. Za one gojenke, ki jih sprejme izpraševalna komisija in ki so ubožne, podeljuje c. kr. ministrstvo za uk in bogočastje ustanove 250 K za pokritje stroškov pouka od strani posebnih strokovnih učiteljev. Vsi drugi stroški za ves kurz bodo poleg učnine znašali 1100 K, pri čemer se opozarja, da se v dotičnem razglasu od strani merodajnih činiteljev že pozivlje deželne odbore, občine itd., da naj kandidatinjam s podeljitvijo ustanov od 550 do 1100 K omogoče obiskovanje tega kurza. Podrobni pogoji za sprejem, učni načrt, kakor sploh vsa druga potrebna pojasnila se pozvedo vsak čas pri odboru „Gospodinjske šole“ v Ljubljani ali pa če se obrne vsaka, ki se zanima za ta kurz, naravnost na imenovano zadrugo na Dunaju. Želeti bi bilo, da bi se ena ali druga slovenskih deklet ali žen posluzila te ugodne prilike, da si pridobi od države pripoznano usposobljenost za vodstvo kuharskih in gospodinjskih šol. Na ta način se najuspešnejše zapre na tem polju tujcu pot k nam, ako nam bodo tudi v ti stroki kakor v drugih strokah na razpolago primerno usposobljeni domači ljudje, katerih nam ravno na gospodarskem polju — žal — tako manjka. Ne glede na ta narodni in narodno-gospodarski moment se pa tem potom nudi slovenskemu ženstvu tudi prilika, ustanoviti si udobno samostojno eksistenco.

— **Za enajst Čehov — desetrazredna šola!** Kakor se pri nas na Slovenskem oškoduje celokupen narod za več tisoč duš pri krivičnem ljudskem štetju v prilog Nemcem in Lahom, tako se kažejo tudi drugod v naši Avstriji kruta protislovja. ki se porajajo zaradi napačne metode pri ljudskem štetju. Če bi se upošteval materini jezik, a ne občevalni, bi nikdar ne bil mogoč gorostoten slučaj, kakor o njem poroča praška „Politika“. V občini Reichwaldau pri Oderburgu so našli pri ljudskem štetju 1880. leta 29 Čehov, 2426 Poljakov, 33 Nemcev; 1890. leta 6 Čehov, 3018 Poljakov, 4 Nemce; 1900. leta 11 Čehov, 4458 Poljakov, 23 Nemcev. Za deco teh 11 Čehov vzdržuje šolska družba „Ustredni Matice“ privatno šolo z 9 razredi; zaradi nezadostnih prostorov se bo otvoril začetkom prih. šolskega leta deseti razred; obenem se bo ustanovil češki otroški šolski vrtec.

Listnica uredništva.

Vse spise prosimo odslej pošiljati zopet samo na naš naslov v Idrijo.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 2091.

Kranjsko.

V krškem okraju se razpisuje s tem nadučiteljska služba na dvo-razredni ljudski šoli v Velikem trnu v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potem do 4. oktobra 1906.

Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 4. septembra 1906.

Št. 1995.

V okraju ljubljanske okolice je stalno oddati naslednja učna mesta s postavnimi prejemki:

1. Nadučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Polhovem gradu.
2. Učno mesto na dvorazredni ljudski šoli v Šmartnem pod Šmarno goro.
3. Mesto učitelja voditelja na enorazredni ljudski šoli v Iški vasi.
4. Mesto učitelja voditelja na enorazredni ljudski šoli na Grosupljem.

Pravilno opremljene prošnje je poslati službenim potem tukajšnjemu uradu do 4. oktobra 1906.

Prosilci, ki še niso stalno nameščeni na javnih ljudskih šolah na Kranjskem, se imajo izkazati z izpričevalom državnega zdravnika, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 31. avgusta 1906.

Učiteljsko tiskovno društvo.

Učiteljsko tiskovno društvo že posluje. Zato vljudno vabimo slovensko učiteljstvo in vsa učiteljska društva, da naj se blagovolijo prav marljivo v mnogobrojnem številu zglašati za deleže. Deleži so po 100 K in se plačujejo takoj ali pa v 10 nepretrganih mesečnih obrokih po 10 K.

Učiteljsko tiskovno društvo je pristopilo k „Zadružni Zvezi“ v Celju in njeni organi bodo pregledovali in revidirali delo našega društva.

Denar je pošiljati samo na naslov „Učiteljsko tiskovno društvo“ v Ljubljani.

Za upravni svet:

Karel Wider,
predsednikov namestnik.

L. Jelenc,
predsednik.

Jubilejska samopomoč.

Društveniki so lahko učitelji, njihove žene in učiteljice. Za sprejem se je oglašiti pri načelniku (zdaj nadučitelj Franc Ks. Trošt na Igu pod Ljubljano).

V društvo se sprejemajo le oni, ki še niso nad 45 let stari.

Pristopnina se ravna po starostnih letih, in sicer od 20 do 25 let 2 K 50 v, od 25 do 30 let 5 K, od 30 do 35 let 10 K, od 35 do 40 let 15 K, od 40 do 45 let 20 K; poleg tega še 2 K za prvi smrtni slučaj in 1 K vpisnine. Letno se plača za rezervni fond 2 K.

Po društvenikovi smrti izplača načelnništvo takoj zakonitim dedičem tolikokrat po dve kroni, kolikor je društvenikov. Po smrti društvenika plačajo drugi društveniki po dve kroni za nadaljni slučaj smrti. Konec leta 1905 je bilo pri društvu 200 članov.

Naročajte samo pri tvrdkah, ki o
javljajo oglase v našem listu!
Pri naročilih se sklicujte na oglas
našega lista!

V kratkem izide

ROČNI ZAPISNIK

z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja na Kranjskem, Spodnje Štajerskem in Primorskem in z osebnim statusom kranjskega ljudsko-šolskega učiteljstva

za šolsko leto 1906/7.

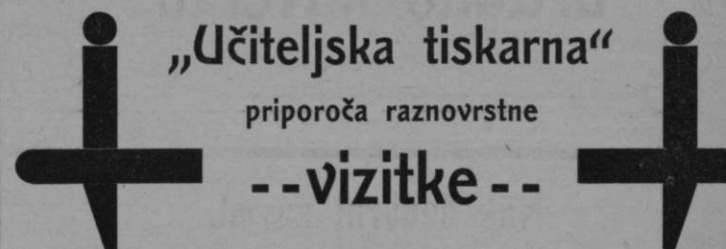
XIII. letnik.

Sestavil L. Jelenc.

CENA: Za 75 učencev K 1'40, za 100 učencev K 1'50, za 125 učencev K 1'60, za 150 učencev K 1'70.

Ročni zapisnik založi »Zaveza avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev«.

Naroča se obenem s šolskimi tiskovinami v „Učiteljski tiskarni“ v Ljubljani ali pa pri vodstvu Zaveze.

„Učiteljska tiskarna“

priporoča raznovrstne

-- vizitke --

Prijateljem slovenske mladine, šolskim vodstvom in kraj
šolskim svetom priporočamo:

„Zvonček“, III. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, IV. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, V. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, VI. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.

„Zvonček“, I. letnik, je pošel. Dobite samo še posamešne številke za skupno ceno 3 K.

„Zvonček“, II. letnik, je pošel. Dobite samo še posamešne številke za skupno ceno 3 K.

Upravništvo „Zvonček“
v Ljubljani, Rimska cesta 7

Upravništvo „Zvončka“

proda več lepih

klišeev po nizki
ceni.

Upravništvo „ZVONČKA“

Ljubljana, Rimska cesta št. 7.

Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“

„Učiteljska tiskarna“

priporoča

uradne kuverte.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.— $\frac{1}{2}$ 7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4.32%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišče in vknjiženih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljatvi 20 h v poštah znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sicer	11 rokov à 9 K	— h, 12. rok 4 K	73 h
B	18	17	6	18. " 3 " 56
C	24	" " 23	" " 4 " 50	24. " 4 " — "
D	38	" " 37	" " 3 " —	38. " — " 66
E	46	" " 45	" " 2 " 50	46. " 1 " 81
F	60	" " 59	" " 2 " —	60. " — " 70
G	70	" " 69	" " 1 " 75	70. " 1 " 42
H	85	" " 84	" " 1 " 50	85. " 1 " 26

Zadružni lokal je v Ljubljani, Komenskega ulice št. 17.

Šolske
potrebščine

zvezke, papir, torbice, svinč-
nike, peresa, črtala itd. itd.

na debelo in na drobno

se dobi ceno in dobro pri

Iv. Bonaču
v Ljubljani,

Šelenburgove ulice, nasproti
c. kr. glavni pošti

Meščanska šola
v Krškem.

Na deški mešč. šoli v Krškem
in z njo združenem enoletnem
tečaju se začne šolsko leto

dne 17. septembra.

Učenci se sprejemajo
dne 15. in 16. septem.

Sprejemni pogoji so dobiti pri
ravnateljstvu.

Ravnateljstvo mešč. šole v Krškem,
dne 5. septembra 1906.

|| Začetkom šolskega leta ||

priporoča

sl. krajnim šolskim svetom in šolskim
vodstvom

vse šolske potrebščine, zvezke
in knjige za ljudske šole

Jernej Bahovec
v Ljubljani, poleg Prešernovega spom.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

Veronika Kenda

LJUBLJANA, Dunajska cesta 20.

===== Glavna =====
zaloga Jos. Petričevih zvezkov.

Priporoča svojo veliko zalogo papirja,
pisalnih, risalnih in vseh v to stroko spadajočih
predmetov.

Zaloga Jos. Petričevih zvezkov na drobno in debelo.

Najnižje cene. — Postrežba točna.

Last učiteljskega tiskovnega društva

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporoča slavnim krajnim šolskim svetom,
šolskim vodstvom in učiteljstvu**uradne tiskovine iz svoje zaloge.**

Ceniki se pošiljajo na zahtevo zastoj. Postrežba točna.

Tudi vse tiskovine za županstva ima naša tiskarna po prejšnji
ceni v zalogi.Naša tiskarna sprejema vsa v to stroko spadajoča dela ter
jih izvršuje okusno in po solidnih cenah.**S kakšnimi težavami sem se moral boriti.**

Spisal Ivan Lapajne.

(Dalje.)

Težko je bilo dobiti dovolj učencev za meščansko šolo v Krškem, težko pa tudi učiteljev. Za nemške učitelje, ki jih je bilo obilo izprašanih za meščanske učilnice po svetu, nas ni bilo strah. Prvotno niso okrajni šolski nadzorniki, ki v dobi od l. 1880.—1890. niso bili Nemci ali nemškutarji, hrepeli po nemškem osebju, in nastavljeni so bili kot definitivni učitelji ali kot suplentje Slovenci Bezljaj, Seidl, Romih. Od leta 1890. dalje so se sploh branili, dati šoli 4. učno osebo, ki jo je zahteval zakon; od l. 1895. so pa ovirali, da bi dobili slovenskega učitelja. Jaz in okrajni šolski svet sva odločno bila za slovenskega učitelja, nadzornik pa za nemškega. Prvi smo rekli: Ker so otroci in njih starši Slovenci, ker mora učitelj to in ono otrokom tudi slovensko tolmačiti, zato mora biti učitelj vešč slovenščini. Nemški nadzornik (n. pr. Proft) je pa slovesno trdil: „An einer Schule mit deutscher Unterrichtssprache kann auch ein deutscher Lehrer ohne Kenntnis der slowenischen Sprache mit Erfolg unterrichten“.

V tem prepiru nismo mogli od leta 1890.—1897. dobiti četrte učne osebe, čeravno so se oglasili trije slovenski učitelji, dva s Štajerskega, tretji s Primorskega. Vsi so si nemškemu glavarjem dozdevali prehudu Slovenci; zato ni bil noben imenovan, in šola je morala od l. 1882. pa do 1897. biti brez 4. učitelja, ki je sicer po zakonu predpisan.

Šele l. 1897. so nam dali neizprašanega učitelja za meščanske šole, niti ne z izpitom za ljudske šole, ampak učiteljskega kandidata, o katerem so mislili, da ta, četudi ni Nемец, vsaj politično ne bo nevaren, ker je še mlad. K sreči je pa bil ta učiteljski kandidat, bivši učenec meščanske šole, izvrsten učitelj.

Kadar je bilo še od l. 1897. dalje kakšno mesto razpisano, vselej so se trudili nemški nadzorniki, da bi privabili nemških kompetentov; zato so izpraznjena mesta razpisovali po mnogih nemških listih in znanja slovenščine niso zahtevali.

Zoper tako postopanje so se člani okrajnega šolskega sveta vedno pritoževali; predsedniku pa je bilo tako pritoževanje vselej zoprno in nadležno in je hotel zlasti nasproti učiteljskima zastopnikoma prav barbarično postopati ter ju poditi od seje, kadar je bila njuna nenavzočnost v zakonu utemeljena ali ne. Nemški nadzorniki so ostali od leta 1895. do l. 1905. konsekventni v iskanju neslovenskih učiteljev; še v tem poslednjem letu, ko so bili moje mesto v prvič razpisali, niso zahtevali od bodočega ravnatelja, da bi

moral biti zmožen slovenščine. Seveda so znali vrli narodnjaki, ki so udeleženi v šolskih zastopih, to preprečiti.

V teku 28 let, kolikor časa sem v Krškem služboval, sem branil tudi slovenščino v šoli, kolikor je bilo po zakonu mogoče. V letih 1883—1890. se je n. pr. pri okrajnem šolskem svetu, ko je bil okrajni glavar Weiglein, pravičen mož, in okrajni šolski nadzornik Gabršek, Slovenec, veliko slovensko uradovalo. Šolska vodstva in tudi ravnateljstvo meščanske šole so dobivala od te korporacije slovenske dopise. Zato je tudi ravnateljstvo z veseljem delalo slovenske vloge. Okolo l. 1895. pa smo dobili nemškega glavarja Schönbergerja in meščanska šola nemškutarskega nadzornika Knapitscha. Prišel je meni poziv od okrajnega šolskega sveta še iz Gabrškovega peresa; ta je bil slovenski. Moj slovenski odgovor nanj pa je že prišel Knapitschu v roke. Ta je z njim takoj tekel k predsedniku baronu Heinu, pri katerem me je zatožil, rekši: „Šola je nemška, a ta grdi Lapajne piše tu slovenski!“ Nasledek je bil, da je Schönberger ukazal: „Die Dienstsprache der Bürgerschule, des Lehrkörpers und der Direktion ist und bleibt die deutsche Sprache“. Od takrat naprej se piše nemško.

Ker je pa bilo zoper moje prepričanje, da bi se slovenščina povsod v šoli zatrla, zato sem v šoli vedno slovensko molil; to pa tudi zato, ker niti jaz, niti otroci nismo znali nemškega očenaša. Moji tovariši so pa gledé molitve različno postopali.

Katehetje so tudi v 1. razredu (v 2. in 3. razredu ne) slovensko učili, ker ni šlo z nemščino; zato sem tudi sam delil otrokom slovenske katekizme. To je bilo seveda zoper tisto naredbo, po kateri je učni jezik za vse predmete, torej tudi za slovenščino nemški. (Pa ni bil nikoli za slovenščino, ki sem jo kot predmet na lastno odgovornost uvedel po 2 uri na teden.)

Zoper člen 19. osnovnih zakonov in zoper zdrava človeška in pedagoška načela pa to ni bilo; zato mene zaraditega ni nikoli vest pekla, pa tudi nemških nadzornikov ne, ker niso za to znali. Šele nemškutarski Belar je to izvohal in se pred 3 leti zoper to pritoževal pri neki seji okrajnega šolskega sveta, pri kateri mu pa ni razen mene nihče ugovarjal, še celo dekan Schweiger — ne — Vsi nemški nadzorniki (Knapitsch, Benda, Proft, Belar) so se pa vedno jezili, ker je bilo petje na naši nemški šoli slovensko. Tega nisem bil jaz kriv, t.j. ukazal nisem, prepovedal pa tudi ne. Učitelji petja so sami tako postopali — z ozirom na učni načrt, po katerem se je moralo gojiti narodno in cerkveno petje. Narodna in cerkvena pesem pa je pri nas slovenska; zato je bilo tudi šolsko petje slovensko.

(Dalje.)